

J. Misztal-Konecka, I. Leraczyk, M. Wójcik, *Rzymskie prawo prywatne. Kazusy i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, ss. 232

J. Misztal-Konecka, I. Leraczyk, M. Wójcik, *Roman Private Law. Case Studies and Exercises*, Wolters Kluwer, Warsaw 2023, pp. 232

Й. Мишталь-Конецка, И. Лерачик, М. Вуйчик, *Римское частное право. Казусы и упражнения*, Wolters Kluwer, Варшава 2023, 232 стр.

Й. Мішталь-Конецка, І. Лерачик, М. Вуйцік, *Римське приватне право. Казуси та вправи*, Wolters Kluwer, Варшава 2023, 232 сторінки.

GRZEGORZ NANCKA

Dr, Uniwersytet Śląski w Katowicach

e-mail: grzegorz.nancka@us.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0002-9911-7473>

Kazimierz Kolańczyk w swym podręczniku do nauki prawa rzymskiego wskazywał, że „spośród wszystkich gałęzi prawoznawstwa prawo rzymskie ma najstarszą tradycję, jest przedmiotem nauki i nauczania już ponad dwadzieścia wieków. Niezwykły jest również zasięg tego przedmiotu, interesuje się nim dosłownie cały świat”¹. Wypowiedziane ponad pięćdziesiąt lat temu słowa zachowują swoją aktualność także i dziś. Prawo rzymskie należy do kanonu studiów prawniczych, stanowiąc bez wątpienia jeden z podstawowych przedmiotów w ich programie. Niemniej kwestią otwartą wciąż pozostaje to, w jaki sposób należy go nauczać. Toczące się dyskusje, mające na celu wypracowanie uniwersalnego remedium, znacząco utrudniają zróżnicowany wymiar godzin (niekiedy bardzo skromny), jaki przewidziany został na prowadzenie zajęć z prawa rzymskiego w poszczególnych ośrodkach akademickich. Nie ulega wątpliwości, że niezwykle istotną rolę w procesie jego nauczania należy przypisać podręcznikom, które obok wykładów i ćwiczeń stanowią podstawowe źródło wiedzy w tym zakresie. Nie można jednak ograniczać się wyłącznie do tych form. Uzasadnione jest sięganie po opracowania innego typu, takie jak zbiory kazusów i ćwiczeń.

W 2023 r. nakładem wydawnictwa Wolters Kluwer ukazało się trzecie wydanie opracowania *Rzymskie prawo prywatne. Kazusy i ćwiczenia* autorstwa Joanny Misztal-Koneckiej, Izabeli Leraczyk i Moniki Wójcik. Poprzednie wydania, ogłoszone przez Joannę Misztal-Konecką i Monikę Wójcik w 2007 i 2012 r., cieszyły się sporą popularnością². Sukces wydawniczy, jaki odniosła ta publikacja sprawił, iż doczekała

¹ K. Kolańczyk, *Prawo rzymskie*, Warszawa 2021, s. 13.

² J. Misztal-Konecka, M. Wójcik, *Rzymskie prawo prywatne. Kazusy i ćwiczenia*, Warszawa 2007; wyd. 2, Warszawa 2012.

się ona kolejnego wydania. Grono Autorów wydania trzeciego poszerzyło się o Izabelę Leraczyk.

Należy zacząć od tego, że opracowanie nie jest typowym akademickim podręcznikiem do nauki prawa rzymskiego. W zamyśle Autorów ma ono stanowić uzupełnienie podręcznika *Rzymskie prawo prywatne. Kompendium* autorstwa Antoniego Dębińskiego³. Z tego też względu opracowanie nawiązuje do systematyki przyjętej w przywołanym podręczniku i charakteryzuje się paralelnym podziałem treści. Praca składa się z dziewięciu rozdziałów (Rozdział 1. Zagadnienia wstępne, s. 17–28; Rozdział 2. Historyczny rozwój źródeł prawa rzymskiego. Źródła prawa, s. 29–42; Rozdział 3. Proces cywilny, s. 43–62; Rozdział 4. Prawo osobowe i czynności prawne, s. 63–88; Rozdział 5. Prawo rodzinne, s. 89–114; Rozdział 6. Prawo rzeczowe, s. 115–142; Rozdział 7. Zobowiązania, s. 143–180; Rozdział 8. Prawo spadkowe, s. 181–204; Rozdział 9. Odpowiedzi i wskazówki, s. 205–227). Każdy z merytorycznych rozdziałów opracowania został podzielony na mniejsze jednostki redakcyjne (podrozdziały) zgodnie ze ściśle określoną, logiczną i przemyślaną systematyką. Pierwszy z podrozdziałów nosi tytuł Podstawowe pojęcia i zawiera wybór najważniejszych terminów łacińskich odnoszących się do poruszanej w danym rozdziale problematyki. Terminologii towarzyszy tłumaczenie na język polski, co ułatwia niezaznajomionemu z łaciną prawniczą czytelnikowi poznanie i zrozumienie prezentowanych treści. Kolejny (drugi) podrozdział składa się z tekstów źródłowych. Cytowane są przede wszystkim Digesta Justyniańskie, ale również Instytucje Justyniana i Gaiusa. Wybór źródeł obejmuje te fragmenty, które mają podstawowe znaczenie z punktu widzenia problematyki konkretnego rozdziału. Widać wyraźnie, że ich dobór został przemyślany. Co zasługuje na szczególne podkreślenie, teksty zostały przytoczone wraz z tłumaczeniem na język polski. Ten zabieg został uzasadniany przez Autorki jeszcze we wstępie do pierwszego wydania: „Nie można także zapominać, że współczesna szkoła średnia zazwyczaj nie zapewnia podstawowej znajomości łaciny – to kolejna istotna przeszkoda w przyswojeniu niezbędnych wiadomości”⁴. To stwierdzenie po ponad piętnastu latach od pierwszego wydania pracy zyskuje jeszcze bardziej na aktualności. Z tej też przyczyny uwzględnienie tłumaczenia tekstów łacińskich jest nie tylko celowe, ale, jak się wydaje – niezbędne⁵. W trzecim podrozdziale znalazły się najważniejsze sentencje łacińskie dotyczące tematyki podejmowanej w ramach konkretnego rozdziału. Sentencje podane zostały wraz z tłumaczeniem na język polski, a także wskazaniem

³ Por. A. Dębiński, *Rzymskie prawo prywatne. Kompendium*, Warszawa 2021.

⁴ J. Misztal-Konecka, M. Wójcik, *Rzymskie prawo prywatne...*, Warszawa 2007, s. 11.

⁵ Zob. np. J. Kulawiak-Cyrankowska, *Tłumaczenie niezbędne? Garść uwag na temat języka łacińskiego w świecie polskiej romanistyki prawniczej*, w: *Translatoryka i Translacje. Przekład w XXI wieku. Wyzwania – możliwości – trendy*, red. Ł.J. Berezowski, Łódź 2020, s. 31–38.

źródła, z którego zostały zaczerpnięte. Jednak nie w każdym przypadku szczegółowo wyjaśniono i omówiono łacińskie paremie. Tam, gdzie wyjaśnienia sentencji się znalazły, znacząco ubogacają one wywód. Być może więc, przy okazji ewentualnych prac nad czwartym wydaniem tej pozycji, Autorki zechcą rozważyć postulat rozszerzenia wyjaśnień na wszystkie paremie łacińskie w zbiorze.

Omówione dotychczas podrozdziały pokazują spory potencjał tej publikacji. Ze względu na zawarte w niej łacińskie terminy i sentencje (wraz z tłumaczeniami), a także szerokie wykorzystanie źródeł opracowanie może być pomocne nie tylko w nauce prawa rzymskiego, lecz także łacińskiej terminologii prawniczej, która nauczana jest na niektórych wydziałach prawa. Z punktu widzenia doskonalenia umiejętności z zakresu prawa rzymskiego szczególne znaczenie ma czwarty z podrozdziałów, obejmujący kazusy i pytania. Dzięki nim czytelnik może usystematyzować wiedzę w zakresie wybranego działu prawa rzymskiego. Podrozdział piąty w każdym z rozdziałów został zatytułowany *Varia*. Można w nim znaleźć treści nawiązujące do problematyki analizowanej w danym rozdziale (np. legenda o założeniu Rzymu, reguły odnoszące się do wymowy łacińskiej, czy też tłumaczenia wybranych źródeł prawa rzymskiego wraz z wyjaśnieniami). Ostatni, szósty podrozdział zawiera test sprawdzający umiejętności z zakresu dogmatyki prawa rzymskiego. Bez wątpienia stanowi on doskonałe uzupełnienie wykładów, ćwiczeń i treści prezentowanych w podręczniku.

Opracowanie *Rzymskie prawo prywatne. Kazusy i ćwiczenia* stanowi wartościową pomoc naukową dla każdego, kto zamierza zgłębiać wiedzę z zakresu prawa rzymskiego. Dzięki przemyślanej i przystępnej dla czytelnika strukturze może okazać się szczególnie pomocne w tych sytuacjach, gdy wymiar godzinowy zajęć nie pozwala na zrealizowanie całości materiału obejmującego rzymskie prawo prywatne. Praca posiada również spore znaczenie w systematyzowaniu wiedzy zdobywanej na ćwiczeniach i wykładach oraz pomaga w przygotowywaniu się do zajęć i egzaminu. Jest to opracowanie na tyle uniwersalne, że może stanowić uzupełnienie praktycznie dla każdego podręcznika do nauki prawa rzymskiego.

